

Wethouder M. Haagh

www.breda.nl
gemeentebreda@breda.nl
Twitter@breda
Telefoon 14 076

Aan de leden van de gemeenteraad Breda

Postadres
Postbus 90156, 4800 RH Breda

Bezoekadres
Stadskantoor
Claudius Prinsenlaan 10

Uw brief

Datum

Ons kenmerk

17 JUNI 2019

BREDA-40989614-12973

Onderwerp

Telefoon / Behandeld door

Bijlagen

Vervolgagenda Toegankelijkheid 2019-2020

D. Slager

1

Geachte leden van de raad,

Hierbij bied ik u de Vervolgagenda toegankelijkheid 2019-2020 'Breda, stad voor iedereen, met of zonder beperking' aan. Deze agenda is een vervolg op de Bredase agenda toegankelijkheid 'Breda, stad met onbeperkte mogelijkheden'. In de vervolgagenda borduren we voort op de mooie resultaten die we met alle partners in de stad behaald hebben in 2017, 2018 en de eerste helft van 2019.

In de vorige agenda lag het accent op de toegankelijkheid voor mensen met een fysieke beperking. In deze vervolgagenda hebben we ook aandacht voor mensen met andere beperkingen en kwetsbaarheden en mikken we vooral op diverse verbeteringen van toegankelijkheid in het vrijetijd domein. Langs 13 speerpunten bouwen we verder aan de maximaal toegankelijke stad die Breda wil zijn. Een stad waarin iedereen als vanzelfsprekend mee kan doen en zonder belemmeringen zichzelf kan zijn.

We zien onze onverminderd ambitieuze koers in de afgelopen jaren beloond met de prestigieuze Access City Award die we eind 2018 van de Europese Commissie kregen. Het winnen van deze prijs is in grote mate de verdienste van de vele tientallen ervaringsdeskundigen in Breda die zich elke dag opnieuw hard maken voor een toegankelijke stad. Vanzelfsprekend is deze vervolgagenda dan ook tot stand gekomen samen met die ervaringsdeskundigen. Onder begeleiding van twee begeleiders vanuit de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), die Breda dankzij haar 'koploperschap' heeft toegewezen gekregen, hebben er meerdere gespreksronden plaatsgevonden. In die gesprekken is toegewerkt naar de keuzes die u in bijgevoegde agenda tergleest.

Vanzelfsprekend ben ik van harte bereid om de bijgevoegde agenda verder aan u toe te lichten in een beeldvormende sessie. En natuurlijk gaan we daar dan ook de drijvende krachten achter deze agenda bij uitnodigen. Ik zie van harte uit naar de mooie resultaten die we samen met alle partners in de stad ook in de komende jaren weer gaan boeken op het gebied van toegankelijkheid. Samen, voor een inclusief Breda.

Met hartelijke groet,

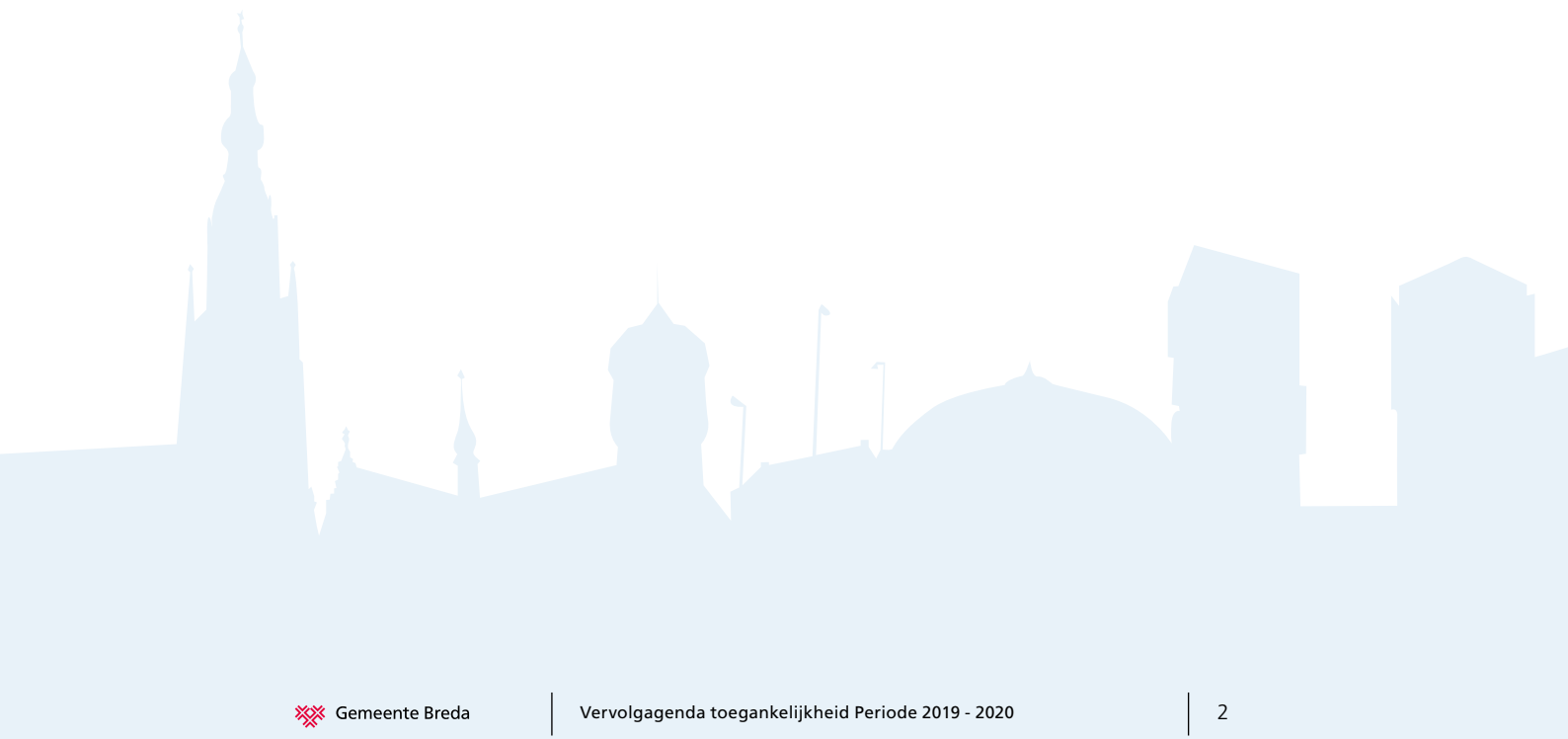

Miriam Haagh
Wethouder Gezondheid

Breda, stad voor iedereen, met of zonder beperking

Voorwoord

In Breda vinden wij het belangrijk dat al onze inwoners (en bezoekers) met een beperking volwaardig mee kunnen doen. Het stadsbestuur, ondernemers, maatschappelijke organisaties en veel ervaringsdeskundigen zetten zich hiervoor in. Wij hechten veel belang aan een toegankelijk Breda.

Niet alleen voor mensen met een fysieke beperking, waar we in 2017 en 2018 met name aandacht voor hebben gehad. We kijken nu breder en hebben ook aandacht voor mensen met andere beperkingen. Als bestuur van de stad zien wij gezamenlijk de uitdaging om Breda nog toegankelijker te maken. Dat doen we met lef en liefde, maar vooral met de mensen om wie het gaat.

Soms kom je nog weerstand en onbegrip tegen. Maar gelukkig zien we dat steeds meer mensen zich bewust worden dat we alleen samen van Breda een inclusieve stad kunnen maken. En dan zie je je passie en gedrevenheid. Creativiteit ook.

En ervaar je kippenvelmomenten, zoals bij de wedstrijd van NAC Breda tegen PSV aan het begin van de week van de toegankelijkheid in 2018. Bijzonder wanneer kinderen met een beperking in de rust van de wedstrijd door een vol NAC stadion toegezongen worden: "Jullie zijn de helden van Breda". Want daar doe je het voor.

Ik dank al die mensen die bijgedragen hebben aan deze agenda. In het bijzonder de meer dan 20 ervaringsdeskundigen die vol enthousiasme hebben meegedaan aan de opstelling van deze nieuwe agenda.

We gaan weer mooie stappen zetten. De weg is nog lang, maar het doel: een toegankelijk en inclusief Breda geeft ons de motivatie om er vol voor te gaan. Succes allemaal!

Miriam Haagh
Wethouder Gezondheid, Wijkaanpak en Leren

Speerpunten

Samen met onze partners Breda Gelijk, het Platform 'Breda voor iedereen, gastvrij en toegankelijk', de ondersteuningsorganisatie Zet en vele ervaringsdeskundigen en hun ondersteunings- en belangenorganisaties hebben we de 'Vervolgagenda toegankelijkheid' geformuleerd. Deze agenda loopt tot eind 2020, maar we beseffen dat sommige actiepunten een langere doorlooptijd zullen kennen. We tonen hieronder de speerpunten van de agenda en zetten vervolgens uiteen hoe we tot deze agenda zijn gekomen. Daarna volgt een uitgebreidere beschrijving van wat ieder speerpunt inhoudt.

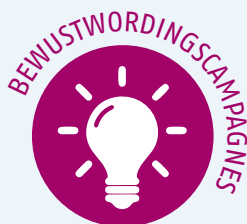
1. Aandacht voor toegankelijkheid bij elk nieuw gemeentelijk plan

Naast aandacht die we van beleidsmedewerkers vragen om bij elk plan aandacht te schenken aan het thema toegankelijkheid, gaan we Bijzondere ambtenaren toegankelijke samenleving (afgekort tot BATS) aanstellen.

4. Training / voorlichting bejegeningen

We gaan actiever de sectoren horeca, retail en openbaar vervoer benaderen met het doel voorlichting en trainingen te geven. Deze zijn met name gericht op bejegening van mensen die met een beperking leven.

2. Bewustwordingscampagnes

Samen met studenten van BUAs starten we een project om door middel van 'imagering' (verbeelding) Breda bewust te maken van het belang van een toegankelijke samenleving.

5. Toegankelijke binnenstad

De eerder gepresenteerde 'top 5' van aandachtspunten voor een toegankelijke binnenstad gaan we aanpakken; we realiseren tenminste 3 aanbevelingen uit deze top 5.

3. Digitale én schriftelijke informatie

Binnen het actieplan 'Taal en laaggeletterdheid 18+' en het project 'Breda eenvoudig' gaan we na hoe we op specifieke wensen in kunnen spelen.

6. Meer bankjes in de stad

We willen het plaatsen van extra banken mogelijk maken. Dit vanwege de vraag in verband met toenemende vergrijzing en het feit dat mensen langer zelfstandig thuisblijven. We willen dat iedereen ook volop buitenkomt. Daarom stellen we voor om iedere 100-jarige symbolisch een bankje 'cadeau te geven'. Zo ontstaan er geleidelijk aan meer rustpunten in de openbare ruimte.

10. Week van de toegankelijkheid

Evenals in 2017 en 2018 zullen we aandacht schenken aan de 'week van de toegankelijkheid'. In 2017 vond de landelijke start van deze week in Breda plaats. We zijn in gesprek met Iederin om dit in 2019 of 2020 weer in Breda te laten plaatsvinden.

11. Platform

We waarderen en faciliteren het Platform Breda voor iedereen, gastvrij en toegankelijk voor hun netwerkbijeenkomsten, bewustwordingsactiviteiten, nieuwsbrieven en informatieverstrekking via website en social media.

12. Inzet Breda Gelijk en Zet

De organisaties Breda Gelijk en Zet zijn waardevolle partners in het proces om Breda steeds toegankelijker te maken. Wij faciliteren ze voor het geven van (beleids)adviezen en deel te nemen aan het platform. Voor ervaringsdeskundigen die als vrijwilliger een bijdrage leveren reserveren we een passende vrijwilligersvergoeding.

13. Lokaal akkoord VN verdrag Handicap

Alle partners die nodig zijn voor het toegankelijk(er) maken van Breda zullen we uitnodigen om een Lokaal Toegankelijkheidsakkoord te ondertekenen. Hiermee leggen we vast dat ze ook daadwerkelijk aan de slag gaan met het onderwerp. Ieder op het eigen terrein.

7. Toegankelijk uitgaansleven en evenementen

We ontwikkelen een methode om onzichtbare beperkingen zichtbaar te maken, zodat uitbaters en exploitanten hier rekening mee houden. En we inspireren en stimuleren ondernemers en organisatoren van evenementen om hun aanbod meer toegankelijk te maken.

8. Wonen met gemak

We zetten de activiteiten die ingebed zijn in de gebiedsgerichte aanpak 'Wonen met gemak' voort. Met name het schouwen van openbare ruimte en openbare voorzieningen en de projecten mentale toegankelijkheid van het Openbaar Vervoer. Daarnaast zullen we (meer) mobiliteitsconsulenten werven en opleiden.

9. Viering ACA in Breda

Met diverse activiteiten zullen we het winnen van de Access City Award 2019, lokaal, nationaal en internationaal vieren. Hierbij betrekken we iedereen die hieraan heeft bijgedragen.

1. Inleiding

In de afgelopen 2 jaren heeft de Gemeente Breda samen met haar partners Breda Gelijk, het Platform 'Breda voor iedereen, gastvrij en toegankelijk' en de ondersteuningsorganisatie Zet hard gewerkt aan de uitvoering van de 'Bredase agenda Toegankelijkheid'¹. Hierbij was een belangrijke rol weggelegd voor de ervaringsdeskundigen van de belangenorganisatie Breda Gelijk.

Op de website van het Platform <https://bredavooriedereen.nl/nieuws/> zijn alle uitgevoerde activiteiten en behaalde resultaten terug te vinden. Er zijn veel mooie en bijzondere resultaten geboekt. Zo is Breda door de Vereniging Nederlandse Gemeenten, VNG, gekozen tot één van de koplopergemeenten in het kader van het VN-verdrag Handicap. Een resultaat om heel trots op te zijn is het winnen van de European Accessibility Award 2019, een prijs die wethouder Haagh op 4 december 2018 in Brussel in ontvangst mocht nemen. Breda werd geroemd om de bijzondere samenwerking tussen de partners én met de ondernemers. Er was lof voor de continue aandacht die aan het proces tot betere toegankelijkheid van de stad wordt geschonken.

Er is echter nog een lange weg te gaan om het doel te bereiken dat Breda een stad is waarin alle bewoners zonder belemmeringen volwaardig kunnen deelnemen aan de samenleving. Of het nu gaat om het hebben van werk, een in alle opzichten toegankelijke binnenstad of het bezoeken van theater of restaurant. Wij willen bouwen aan een toegankelijke stad die gastvrij is voor al zijn inwoners en bezoekers. In de periode 2019 t/m 2022 stellen wij voor dit doel jaarlijks 2 ton via de begroting beschikbaar en dit geld willen wij zo slim en effectief mogelijk inzetten. In veel gevallen gaat

het om het leggen van logische verbanden en om al bij de planvorming rekening te houden met inclusie. In het eerste kwartaal van 2019 hebben wij met de organisatie van 2 werkbijeenkomsten een sterke start gegeven aan de nieuwe agenda. Hierbij hebben wij dankbaar gebruik gemaakt van de ondersteuning vanuit VNG en leder(in). Met een grote groep ervaringsdeskundigen, kernpartners en een aantal ambtenaren is informatie verzameld waar we in 2019 en 2020 aandacht aan willen gaan besteden. In de tweede bijeenkomst hebben we onderwerpen geselecteerd die in deze agenda verder uitgewerkt worden.

Met deze werkwijze dragen we uit en brengen in de praktijk wat we in 'Breda brengt het samen' bedoelen met het thema 'met elkaar' van het verhaal van Breda.

We zijn ons ook bewuster geworden van knelpunten die eigenlijk gewoon zouden moeten worden opgelost, maar die in een vergeten hoek verstopt blijken te liggen. In de afgelopen maanden is aandacht gevraagd voor het "toegankelijker" maken van seksuele diensten voor mensen met een beperking. We willen dit taboe bespreekbaar maken, aandacht vragen voor dit onderwerp en kijken naar mogelijkheden voor verbetering.

In onze aanpak hebben we ons laten leiden door het uitgangspunt "niets over ons zonder ons"²: betrek mensen die het betreft bij alles wat je wilt gaan doen. De samenleving moet er voor zorgen dat de achterstand die mensen met een beperking ervaren om volwaardig mee te kunnen doen, worden weggenomen. Het VN Verdrag noemt

1 Een overzicht van actiepunten is opgenomen in Bijlage 1.

2 Judi Chamberlin (1944 – 2010): een activiste op het gebied van zelfbeschikking (zelf de baas zijn over je leven) vanuit de geestelijke gezondheidszorg in de Verenigde Staten.

daarvoor een aantal uitgangspunten die wij samenvatten in de woorden: **gelijkheid, solidariteit, autonomie en participatie.**

In onze werkwijze hebben we ons ook laten leiden door drie onderwerpen die van belang zijn om tot een inclusieve samenleving te komen: **bewustwording, ontmoeting en toegankelijkheid.**

Lag de focus in 2017 en 2018 nog vooral op het betrekken van mensen met fysieke en zintuigelijke beperkingen; voor Sterke Start hebben we ook ervaringsdeskundigen met licht verstandelijke beperking, autisme en/of gedragsproblematiek, ambassadeurs laaggeletterdheid en mensen die

kampen met psychische problemen rond de tafel genodigd.

We richten ons op een toegankelijke samenleving die inclusief is. Daar zouden, in brede zin, ook lhbt-ers³, migranten en andere groepen die moeite ondervinden bij het volledig deelnemen aan de samenleving, bij betrokken kunnen worden. In deze vervolggenda ligt de focus minder breed en vooral op mensen met beperkingen waar het VN verdrag Handicap over gaat.

3 LHBTI staat voor Lesbiennes, Homoseksuelen, Biseksuelen, Transgenders en Intersekse.

2. Terugblik

Resultaten Bredase agenda toegankelijkheid 2017-2018

Bij meer dan 800 ondernemers in de Bredase binnenstad is door middel van een quick scan (enquête) voor de exploitant inzichtelijk gemaakt op welke items er verbetering mogelijk is.

Daarnaast zijn meer dan 200 schouwen van niet-gemeentelijke gebouwen geweest. Dit heeft geleid tot meer dan 40 aanvragen voor een bijdrage in een investering vanuit het Toegankelijkheidsfonds. Dit fonds voor ondernemers is eind 2017 gelanceerd. Het biedt een financiële impuls voor investeringen gericht op de verbetering van de toegankelijkheid van (niet gemeentelijke) gebouwen en op die van evenementen. Hiervoor was in totaal € 185.000 beschikbaar, maar dat budget is niet uitgenut.

Gebleken is dat goede communicatie met de ondernemers een absolute voorwaarde is. Toen het ondernemersfonds er actief in deelnam, werden de eerste resultaten snel zichtbaar en kwamen de aanvragen op gang. Deze komen nog steeds binnen. Er zijn circa 10 wijkschouwen in de openbare ruimte uitgevoerd. Dit is beleidsmatig ingebed in het programma 'Wonen met gemak'.

Hetzelfde met de programma's gericht op de 'Mentale toegankelijkheid van het openbaar vervoer': de Bredase Buurten in de Bus.

Rond 'Toegankelijkheid van informatie' worden 25 informatiedragers (websites, apps) getoetst. Dit pakken we in 2019 en 2020 verder op en wordt verbonden met de aandacht voor laaggeletterden. In 2017 en 2018 is een aantal activiteiten in het kader van de Week van de Toegankelijkheid georganiseerd. Ook zijn door het Platform twee Bewustwordings-bijeenkomsten voor belangrijke partners en relaties gehouden. Hierbij zijn de tussentijdse resultaten van de hierboven genoemde acties aan een breed publiek gepresenteerd. Daarbij waren deze bijeenkomsten ook een netwerkmoment

waarbij koplopers uit de verschillende sectoren hun bevindingen gedeeld hebben en daarmee de bewustwording bij een breed publiek vergroot is.

Er zijn vanuit Breda Gelijk in de projectperiode vier trainingen over "wat is een toegankelijke buitenruimte" gegeven aan inwoners van de verschillende wijken/dorpen. Daarnaast zijn er vijf bijeenkomsten geweest voor evenementenorganisaties met de vraag "hoe kunnen we evenementen toegankelijk maken".

Voor de gemeenteraad en vertegenwoordiging uit het college zijn drie rondgangen georganiseerd met de vraag "hoe toegankelijk is de Bredase binnenstad"

Breda Doet Mee

In maart 2018 (kort voor de gemeenteraadsverkiezingen) vond in de Grote Kerk de aftrap plaats van de Campagne "Breda doet mee". De poster met deze tekst werd onthuld door burgemeester Depla samen met Adriana van Dooijeweerd, voorzitter van het College voor de rechten van de mens die deze campagne heeft opgestart. Alle politieke partijen die aan de gemeenteraadsverkiezingen meedoen mochten daarna zelf op de foto, evenals een aantal maatschappelijke organisaties die aanwezig waren. Zij en met hen vele organisaties, bedrijven, instellingen en gemeenten uit het hele land, laten hiermee zien dat ze rekening houden met mensen met beperkingen. Mede door deze actie is de basis gelegd voor de aandacht voor toegankelijkheid in het bestuursakkoord.

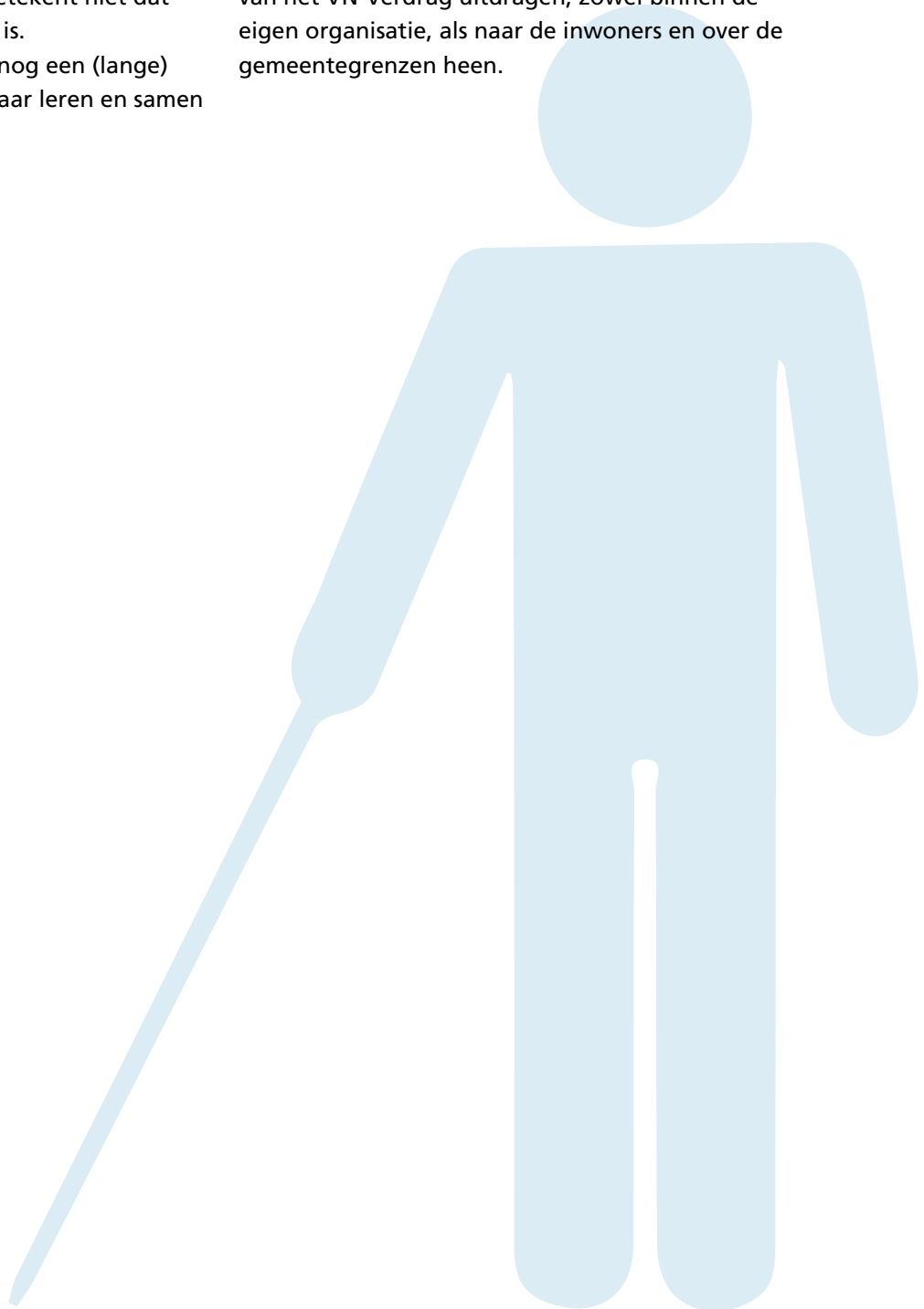
Breda is Koplopergemeente

Met het Koplopersprogramma geeft de VNG een extra impuls aan al lopende initiatieven van gemeenten gericht op het volwaardig meedoen van inwoners met een beperking. Het is een netwerk voor gemeenten die voorop lopen, maar er nog niet zijn. Bij deze gemeenten staan de belangen van inwoners

met een beperking hoog op de agenda, is er een innoverende aanpak en dragen initiatieven bij aan een inclusieve samenleving. Dit betekent niet dat het werk in de gemeente gedaan is. Wij zijn er ons van bewust dat er nog een (lange) weg te gaan is. We willen van elkaar leren en samen

stappen zetten naar een samenleving waarin iedereen mee kan doen. En we willen het belang van het VN-Verdrag uitdragen, zowel binnen de eigen organisatie, als naar de inwoners en over de gemeentegrenzen heen.

3. Hoogtepunten

De inzet van Breda op het gebied van inclusie wordt gezien en Breda heeft in de afgelopen jaren twee awards mogen ontvangen. Deze awards stimuleren Breda om verder voort te bouwen aan de toegankelijkheidsagenda.

Broeder Tuck Award

Breda heeft de Broeder Tuck Award 2017 ontvangen op het Nationaal Congres 'Gelijk=Gelijk'. Het was de eerste keer dat deze toegankelijkheidsprijs werd uitgereikt. Volgens de jury is Breda een voorbeeld van samenwerking tussen ondernemers, horeca, hotels, zorgaanbieders, ervaringsdeskundigen en gemeente op het gebied van toegankelijkheid voor gehandicapten.

De Broeder Tuck Award is een eerbetoon aan Jeroen Zwart, ook wel Broeder Tuck, van het actiecomité 'Terug naar de Bossen'. Zwart (inmiddels overleden) heeft als ervaringsdeskundige en voorvechter veel betekend in het gesprek rondom toegankelijkheid in Nederland.

Access City Award

De Access City Award is de Europese prijs voor het toegankelijker maken van steden voor mensen met een handicap en senioren. De Access City Award wordt georganiseerd door de Europese Commissie, in samenwerking met het European Disability Forum. Toegankelijkheid staat hoog op de prioriteitenlijst van de Europese Commissie en via het Award-programma helpt de commissie vernieuwende denkwijzen en goede praktijken voor het voetlicht te brengen. Sinds de eerste editie in 2010 waren er meer dan 250 deelnemers. In december 2018 heeft Breda de prijs voor het jaar 2019 mogen ontvangen. Breda heeft gewonnen, omdat we voortdurend verbeteringen doorvoeren om het leven voor mensen met een handicap gemakkelijker te maken. Een prijs waar we als stad heel trots op zijn.

4. Lopende zaken

Hieronder is een aantal zaken beschreven waar de Gemeente Breda regulier, dan wel projectmatig, aandacht heeft voor een toegankelijke samenleving. Het overzicht is zeker niet uitputtend, maar laat zien dat op verschillende beleidsterreinen deze aandacht al wel vorm heeft gekregen.

Openbare ruimte

Zowel in de bestaande als nieuw te realiseren openbare ruimte neemt toegankelijkheid een volwaardige positie in. Bij het ingenieursbureau van de Gemeente Breda is een Adviseur Toegankelijkheid Openbare Ruimte werkzaam. Zij toetst voorlopige en definitieve ontwerpen van herinrichtingen van de openbare ruimte op toegankelijkheid. Denk hierbij aan de aanleg van nieuwe wijken, herinrichting van straten en pleinen en grote projecten zoals de Nieuwe Mark en de herinrichting van de Oostflank van de stad. De adviseur onderhoudt nauw contact met Breda Gelijk. De adviseur schouwt, samen met ervaringsdeskundigen van Breda Gelijk, de toegankelijkheid van de openbare ruimte in de wijken, maakt hier rapporten van en spreekt deze door met de fysiek wijkbeheerders van de afdeling Wijkzaken. De adviseur adviseert de fysiek wijkbeheerders bij de beantwoording van vragen van Bredase burgers over de toegankelijkheid van hun woonomgeving en is lid van de landelijke Klankbordgroep over de Richtlijn Toegankelijkheid van CROW (kennisplatform infrastructuur, openbare ruimte en verkeer). Naast de openbare ruimte wordt ook naar toegankelijkheid gekeken bij het organiseren van evenementen, toegang tot private en openbare gebouwen, kermissen, etc.

Gemeentelijk vastgoed

Binnen de afdeling Vastgoedbeheer van de Gemeente Breda is de afgelopen periode een procesvoorstel voor de verbetering van de

toegankelijkheid van onze gebouwen uitgewerkt. Het aantal accommodaties in eigendom / beheer is omvangrijk en dat maakt het noodzakelijk om te faseren. Het geformuleerde voorstel voorziet er in dat in 4 jaar tijd, te beginnen in 2019 alle gemeentelijke gebouwen onderzocht worden op toegankelijkheid. Hiervoor wordt de expertise van de stichting Zet benut die dat weer doet in nauwe samenwerking met lokale partners en met inzet van ervaringsdeskundigen. Met Breda Gelijk is afgesproken om bij de uit te voeren onderzoeken een prioritering toe te passen.

Doel van de onderzoeken is om per accommodatie in beeld te brengen op welke onderdelen de accommodatie niet voldoet aan de toegankelijkheidseisen. Het rapport bevat dan concrete voorstellen om de geconstateerde tekortkomingen weg te nemen. Tevens bevat het rapport een raming van kosten van de te treffen maatregelen. De rapporten maken het dus mogelijk om in detail inzichtelijk te maken wat er per accommodatie moet gebeuren en welke kosten daar naar verwachting mee samenhangen. Die informatie wordt dan gebruikt om tot besluiten te komen over de inzet van het investeringsvolume dat jaarlijks in het Meerjaren Investerings Programma (MIP) beschikbaar is voor toegankelijkheid.

Actieplan 2019 – 2021 Taal en Laaggeletterdheid 18+

Nederlands kunnen lezen, schrijven en spreken is nodig om mee te kunnen doen in onze maatschappij. Dat is niet voor iedereen even makkelijk. Daarom zet de Gemeente Breda zich op verschillende manieren in om iedereen de kans te geven de Nederlandse taal onder de knie te krijgen. De aanpak in Breda is er vooral op gericht om laaggeletterdheid en taalachterstanden bij volwassenen tegen te gaan. We richten ons daarbij op twee pijlers. Allereerst willen we meer mensen aan het leren krijgen zodat de basisvaardigheden als lezen

en schrijven verbeterd worden. Dit betekent ook dat we aandacht besteden aan laaggeletterdheid op de werkvloer en het versterken van de digitale vaardigheden van inwoners. De tweede pijler richt zich op het verbeteren van de communicatie met elkaar. Het doel is dat meer bedrijven, instanties en overheidsorganisaties rekening houden met mensen die laaggeletterd zijn in de taal en toon die zij gebruiken. Dat zorgt ervoor dat iedereen mee kan doen in Breda. Voor het onderdeel 'laaggeletterdheid op de werkvloer' is in 2019 € 50.000 beschikbaar en voor 'digitale inclusie' € 30.000. Beide bedrijven zijn opgenomen in de Impuls Taal van het bestuursakkoord.

Themajaar Dementie 2019

In 2019 staat Breda in het teken van dementie, als zogenoemd themajaar benoemd in het bestuursakkoord. In Breda als geheel is er een breed aanbod van activiteiten, hulp en zorg voor mensen met dementie. Mensen worden op verschillende manieren ondersteund. Binnen het netwerk Zorg voor elkaar Breda kunnen zij terecht met vragen over dementie, bijvoorbeeld hoe ze met hun demente vader of moeder het beste kunnen omgaan. Ook kan er een zorgvrijwilliger (respijtzorg) worden ingezet of ervaringen worden uitgewisseld met andere mantelzorgers. De klantmanagers Wmo besteden hier aandacht aan tijdens het keukentafelgesprek. Vanuit het beleidsplan Wmo 'Goede zorg doen we samen' kunnen voorzieningen als dagbesteding, huishoudelijke verzorging en/of begeleiding worden ingezet.

Binnen het netwerk Zorg voor elkaar Breda wordt veel aandacht besteed aan dementie, maar op het gebied van integraliteit kunnen nog stappen worden gezet. Dit blijkt ook uit het uitvoeringsplan van de thematafel Zorg voor elkaar Breda: "Het 'Jaar van de Dementie' (2019) wordt gebruikt om systematisch werk te gaan maken van de opbouw van een dementievriendelijke stad. Veel daarvoor benodigde zaken zijn los van elkaar goed geborgd maar voor mensen met dementie is het zaak hier

verdere samenhang in te realiseren, over de grenzen van organisaties, disciplines en financieringsvormen heen. Hiervoor wordt een platform opgericht waarin alle relevante domeinen (Wmo, Wlz en Zvw) participeren. Met het platform wordt tevens de continuïteit gewaarborgd voor na het Jaar van de Dementie. De voorzieningen en samenhang die zo wordt gerealiseerd zal ook positief uitpakken voor zeer kwetsbare, zelfstandig wonende mensen die niet dement zijn maar er bijvoorbeeld helemaal alleen voor staan omdat hun netwerk verloren is gegaan.

Tijdens het themajaar is er aandacht voor:

Bewustwording:

1. Vergroten kennis van dementie en handelingsperspectief;
2. Ervaren hoe het is om dementie te hebben.

Teweeg brengen:

3. Experimenteren/proeftuinen: sociale benadering en omgevingswet;
4. Aandacht voor mantelzorgondersteuning (en respijtzorg);
5. Domotica.

Een mooi voorbeeld van een activiteit gericht op bewustwording is de inzet van een Virtual Reality bril. Door de ervaring met deze bril creëren we meer begrip en daarmee wordt het thema toegankelijker.

Breda eenvoudig

In Breda leven enkele tienduizenden mensen die moeite hebben om de snelle ontwikkeling in de samenleving bij te benen. Dat komt omdat ze bijvoorbeeld een laag IQ hebben, laaggeletterd zijn of gewoon een zeer hoge leeftijd hebben bereikt. Een aantal van hen is niet leerbaar. We willen voorkomen dat deze mensen, ook bij eenvoudige zaken, aangewezen zijn op de hulp van anderen.

Dit lukt door alles waar ze mee te maken hebben eenvoudig te regelen zodat ook zij het begrijpen. Onder de titel Breda eenvoudig is een netwerk van

professionals, taalambassadeurs en andere ervaringsdeskundigen gestart om deze eenvoud te creëren; eerst binnen Zorg voor elkaar Breda, later breder.

Evenementenbeleid

Binnen het evenementenbeleid is aandacht voor het toegankelijk maken van evenementen die in Breda georganiseerd worden. Samen met Breda Gelijk is er een checklist 'toegankelijke evenementen' opgesteld. Evenementenorganisatoren die een evenement willen organiseren melden dit bij de gemeente. Na een eerste beoordeling krijgen ze bericht van de gemeente waarin bevestigd wordt dat ze het evenement (onder voorwaarden) mogen organiseren. Hierin staat de volgende alinea:

Toegankelijkheid

Wij verwachten dat uw evenement toegankelijk is voor iedereen, dus ook voor mensen met een handicap. In de '[Checklist Toegankelijkheid Evenementen](#)' van Breda Gelijk staan de richtlijnen om uw evenement toegankelijk te maken.

Met deze checklist loopt Breda nog niet echt voorop. We maken als gemeente de organisatoren bewust dat toegankelijkheid evenzeer bij een evenement hoort als een podium en een bar. Daar zijn we trots op, maar natuurlijk kan er nog meer bereikt worden. Daarom willen we hierop aanvullend een actievere impuls geven. Dat wordt in het volgende hoofdstuk nader uitgewerkt.

Erfgoed

Breda is een gastvrije en toegankelijke gemeente. Daarbinnen past een erfgoedbeleid dat ons erfgoed toegankelijk en bereikbaar maakt voor iedereen. Breda heeft in 2018 de Access City Award gewonnen, een Europese prijs voor het toegankelijker maken van steden voor mensen met een handicap en voor senioren. Ook erfgoed moet waar mogelijk voor iedereen bereikbaar zijn. We investeren daarom in een verbeterde toegankelijkheid van erfgoed en erfgoed gerelateerde instellingen. Dit vergt aanpassingen voor gebouwd erfgoed die vaak

op gespannen voet staan met cultuurhistorische waarden. We gaan in gesprek met de betrokkenen om te onderzoeken hoe we met respect voor de cultuurhistorische waarden tijdelijke en/of blijvende maatregelen kunnen nemen. Ook op het gebied van informatievoorzieningen, zoals bijvoorbeeld borden of de digitale media, worden maatregelen genomen. (Uit Erfgoedvisie: Grondstof voor de toekomst)

Wonen met gemak

Samen met Zorg voor Elkaar Breda wordt de grote campagne Wonen met Gemak gehouden. Elk dorp en elke wijk komen hierbij aan de beurt in samenwerking met wijk- en dorpsraden, KBO's en tal van andere organisaties. Wonen met Gemak biedt informatie, advies en praktische ondersteuning om comfortabel en veilig te wonen. Zo worden senioren bijgestaan in het gemakkelijk ouder worden in eigen huis.

Binnen de campagne is er aandacht voor een aantrekkelijke openbare ruimte. Die kan er voor zorgen dat mensen makkelijker naar buiten gaan. We zetten ons in om gezamenlijk te werken aan een openbare ruimte die toegankelijk is voor iedereen. Geen drempels, goede wandelroutes, veilige oversteken en leuke plekken om elkaar te ontmoeten. Ook zijn de activiteiten gericht op de mentale toegankelijkheid van het openbaar vervoer in de campagne ingebed.

Toegankelijk stemmen

Recent heeft Zet samen met ervaringsdeskundigen een schouw uitgevoerd naar de toegankelijkheid van stembureau locaties. Hieruit bleek dat ruim 95 procent voldoende toegankelijk is, maar op onderdelen nog verbeteringen gewenst zijn. Maatregelen zijn in voorbereiding om ervoor te zorgen dat op verkiezingsdagen alle stemlocaties in orde zijn. Daarnaast gaat aandacht besteed worden aan de mentale toegankelijkheid van het stemmen; hoe krijgen we voor elkaar dat ook meer mensen met een beperking hun stem gaan uitbrengen?

Inclusief speelbeleid

We vinden het in Breda belangrijk dat alle kinderen samen kunnen spelen. Zowel kinderen met en zonder beperking. Vooral Top-speelplekken, de grotere speelplekken, die ontmoetingsplekken in de wijk zijn en waar meerdere doelgroepen samen komen, zien we als locaties waar dit mogelijk moet zijn. Een voorbeeldplek, die twee jaar geleden ingericht is, is de speelplek in het van Sonsbeek-park, waar onlangs ook een waterspeelplek gerealiseerd is. Hier is rekening gehouden met de toegankelijkheid en speelmogelijkheden voor o.a. kinderen in een rolstoel.

We zijn als gemeente betrokken bij het Leernetwerk Samen spelen dat door de Speeltuinbende en de VNG is opgezet. Binnen dit netwerk wisselen gemeenten ervaringen uit en hebben we meegedacht hoe deze ervaringen ook met andere gemeenten en initiatiefnemers gedeeld kunnen worden.

In het nieuwe speelbeleid, dat in 2019 ontwikkeld wordt, zijn toegankelijke en uitdagende speelplekken, ook voor kinderen met een beperking, een aandachtspunt.

Uniek sporten

Breda heeft nadrukkelijk aandacht voor sporters met een beperking en de talenten die ook zij hebben. Samen met acht regiogemeenten en met ondersteuning van de provincie Noord-Brabant hebben we het

Sportloket Uniek Sporten opgezet. Vandaar uit worden individuele sporters met een beperking of chronische ziekte begeleid naar een passende vorm van sporten of bewegen. Sportaanbieders (zowel verenigingen, anders georganiseerd aanbod als commercieel aanbod) worden geadviseerd en begeleid in het toegankelijk maken van hun sportaanbod.

Op de website www.unieksporten.nl is iedere vorm van aangepast sportaanbod in Breda te vinden. Ook staat voor sporters de mogelijkheid open om de accommodatie en het sportaanbod te scoren op toegankelijkheid.

Vanuit Uniek Sporten is lokaal, regionaal en in samenwerking met de provincie Noord-Brabant voortdurend aandacht voor het kunnen gebruiken van de uitleenservice van sportmaterialen voor beginnende sporters. Ook is er aandacht voor vervoersproblematiek. Inmiddels loopt in Midden-Brabant een pilot 'vervoer van sporters met een beperking'. Deze bleek in West-Brabant niet mogelijk vanwege contractafspraken met de deeltaxivervoerders. Bij een volgende aanbesteding van de deeltaxi in de regio zal hier extra aandacht aan worden geschonken.

5. Prioriteiten: de agenda

We zijn het traject naar deze agenda gestart met een brainstorm in een klein groepje: ervaringsdeskundigen, ambtenaren en de 2 begeleiders vanuit het Koploperprogramma van de VNG. Hierbij hebben we twee keuzes gemaakt:

- We focussen op het domein Vrije Tijd, want daar komt veel in terug (zie schema in Bijlage 2);
- We verbreden de aandacht naar mensen met andere beperkingen (of kwetsbaarheden). Bijvoorbeeld, licht psychiatrische (onzichtbare) beperkingen, autisme, angst en gedragsstoornissen en verhoogde prikkelgevoeligheid.

Aan de hand van deze twee uitgangspunten zijn we de werkbijeenkomsten ingegaan. Daarbij hebben we het domein Vrije Tijd in drie thema's gesplitst: 'de stad in', 'uitgaan' en 'elkaar verstaan'.

In de eerste werkbijeenkomst hebben we onderwerpen 'opgehaald'. Tijdens de tweede bijeenkomst is een verdiepingsslag gemaakt. Daarbij hebben de deelnemers de onderwerpen ook kunnen prioriteren; ieder mocht € 100 fictief verdelen over de thema's. De verdieping en de prioritering leidt tot onderstaande agenda van actiepunten.

Hierbij merken we op dat we voor nu keuzes maken met perspectief naar 2021. Dit betekent dat we niet alles exact vastleggen. Waar nodig kunnen we tussentijds aanpassen, aanvullen en op basis van voortschrijdend inzicht bijstellen.

Bijvoorbeeld: een keuze die we nu maken is stoppen met schouwen van retail en horeca. Dit doen we omdat inmiddels het programma MKB toegankelijk gelanceerd is.

Op de website www.mkbtoegankelijk.nl kunnen ondernemers zeer praktische informatie vinden om op alle fronten toegankelijk te kunnen ondernemen. Dit gaan we natuurlijk wel via onze partners com-

municeren. En we blijven aandacht hebben voor andere gebouwen met een publieke functie. Waar mogelijk sluiten we daarvoor aan bij Wonen met gemak.

1. Aandacht voor toegankelijkheid bij elk nieuw gemeentelijk plan

We onderzoeken hoe we bij elk bestuursvoorstel aandacht kunnen vragen voor toegankelijkheid. Binnen de ambtelijke organisatie zal een 'keten van ambassadeurs' worden ingericht die periodiek binnen de interne communicatiemiddelen aandacht geven aan toegankelijkheidsaspecten op hun (beleids)terrein.

We maken werk van het "in huis halen" van de deskundigheid van ervaringsdeskundigen. Dit met het doel om bij de voorbereiding van gemeentelijke planvorming en voorstellen aan het college deze ervaringen en adviezen te betrekken. De afgelopen jaren hebben we met bijzonder veel waardering gewerkt met ervaringsdeskundigen die zich als vrijwilliger hebben ingezet bij tal van activiteiten. Tijdens de consultaties is er voor gepleit om deze waardering te uiten met een vergoeding. We zullen daarom nagaan op welke wijze een beperkt aantal (5 of 6) geselecteerde ervaringsdeskundigen een aanstelling als ambtelijk adviseur toegankelijkheid kunnen krijgen. We sluiten hierbij aan bij de arbeidsovereenkomsten die gehanteerd worden bij de aanstelling van de BABS'en; de Bijzondere Ambtenaar van de Burgerlijke Stand. Op deze

manier willen we mogelijk maken dat deskundigen met ervaringen op diverse beperkingen de gelegenheid hebben om binnen de ambtelijke organisatie beleidsmakers op diverse terreinen te adviseren.

Deze Bijzondere ambtenaren toegankelijke samenleving (BATSen) staan beleidsmakers bij in het hebben van aandacht voor toegankelijkheidsaspecten van gemeentelijke plannen.

We zullen de BATSen scholen, met name gericht op het functioneren van de gemeentelijke organisatie. Ze worden beëdigd als ambtenaar, vooral ook omdat ze met vertrouwelijke informatie in aanraking komen. Samen met de coördinerend ambtenaar worden dossiers uitgezocht op minimaal 5 verschillende beleidsterreinen, waarbij vanuit het oogpunt van de ervaringsdeskundige advies op wordt gegeven.

Bij het aanstellen van deze medewerkers zullen we de wijze van (financiële) waardering afstemmen op de individuele situatie van de betrokken medewerker. Dit omdat de meeste ervaringsdeskundigen een arbeidsongeschiktheidsuitkering hebben, waarbij neveninkomsten invloed hebben op deze uitkering, mogelijke toeslagen en eigen bijdragen voor voorzieningen. Ook kan het starten met werkzaamheden een mogelijk gevolg hebben voor het arbeidsongeschiktheidspercentage.

2. Bewustwordingscampagnes

In samenwerking met de 'Projectenfabriek' van 'Breda University of applied sciences', zal een groep studenten in september 2019 starten met een pilot om middels imaginering Breda bewust te maken van het belang van een toegankelijke samenleving.

Samen met ervaringsdeskundigen zullen de studenten thema's uitzoeken die in een of enkele 'prototypes' worden uitgewerkt en in de praktijk getoetst worden. De kanalen die gebruikt worden kunnen zeer divers zijn, maar uitgangspunt is dat aangesloten wordt bij bestaande (social) media. In de uitvoering zullen ook onconventionele 'live-actie' methoden ingezet kunnen worden, zoals diverse vormen van guerrillamarketing. In januari 2020 zal op basis van de effectiviteit van de prototype(s) een keuze gemaakt worden welke in een verdere strategie gebruikt wordt. Ook hierbij kunnen afstudeerstagiaires van BUAs ingezet worden.

Mogelijke onderwerpen:

- Houd de lijn vrij
- Bejegening Horeca
- Informatieverstrekking en laaggeletterden
- Persoonlijk contact

Voor dit traject zal de gemeente Breda opdrachtgever zijn en wordt Breda-Gelijk gevraagd om de studenten inhoudelijk te begeleiden. Waar gewenst wordt Zet gevraagd te adviseren.

3. Digitale en schriftelijke informatie

Op verschillende momenten is aandacht gevraagd voor toegankelijkheid van digitale informatie en daarnaast de mogelijkheid om deze informatie ook schriftelijk te kunnen raadplegen. Het gaat er hierbij ook om dat altijd de mogelijkheid aanwezig is om persoonlijk contact te hebben: altijd of op gezette bekende tijdstippen iemand aan de telefoon. Dit wordt gezien als noodzakelijk alternatief voor mensen die geen mogelijkheid hebben om via moderne media (internet, apps) contact te hebben

om diensten of producten geleverd te krijgen. Het gaat dan bijvoorbeeld om het reserveren van een concertticket of informatie over het ophalen van afval. Ook de wens om meer aandacht te schenken aan audio vertaling van geschreven tekst voor mensen met een visuele beperking zal hier aan bod komen.

Binnen het actieplan 'Taal en Laaggeletterdheid 18+⁴' en het project 'Breda eenvoudig' van Zorg voor elkaar Breda is hier al aandacht voor. Samen met hen zullen we onderzoeken op welke wijze hier verbetering in aangebracht kan worden. Bij dit actiepoint brengen we ook het vervolg van het toetsen van informatiedragers (websites, apps) onder. Hierover zijn onder de vorige agenda prestatieafspraken met Zet gemaakt.

4. Training / voorlichting bejegeningen

Evenals in de vorige periode is er aandacht gevraagd voor het gedrag van personeel in horeca en winkels met betrekking tot het omgaan met mensen met een beperking (bejegening). Onze partners Zet en Breda Gelijk beschikken over trainingen gericht op horeca en retail. Ook zijn er trainingen gericht op personeel van openbaar vervoer. In de afgelopen periode is echter ook gebleken dat het moeilijk is om bedrijven en horecaondernemers over de streep te trekken om personeel deel te laten nemen aan trainingen. We zullen daarom extra inzetten op het overtuigen van deze partijen en hen informeren over de noodzaak. Hierbij zullen we nauw samenwerken met Horeca Nederland, afdeling Breda, het

Ondernemersfonds en bedrijven die service- en portier diensten in het uitgaanscentrum verzorgen.

5. Toegankelijke binnenstad

In de bijeenkomsten is wederom aandacht gevraagd voor de toegankelijkheid van de Bredase binnenstad is opgesteld:

- Routegeleiding (voor blinden en slechtzienden) van Willemstraat door Valkenberg naar Centrum
- Routegeleiding diverse locaties binnenstad
- Openbare toiletten
 - Inzichtelijk maken wat er waar is
 - Lobby om meer plaatsen 'te mogen' vermelden
 - Uitbreiding aanbod

Dit is niet onlogisch nadat er op verzoek van de gemeenteraad in 2017 een top 5 op het gebied van toegankelijkheid van de binnenstad:

1. Enkele openbare (invaliden)toiletten op strategische punten
2. Aanpak Molenstraat (voetgangersdomein);
3. Routegeleiding (voor blinden en slechtzienden) in de winkelstraten en de Grote Markt en aandacht voor trottoir op- en afritten
4. Routegeleiding van het station door het Valkenberg naar de Grote Markt
5. Nalopen van de bestrating in het Centrum van Breda op oneffenheden.

Ad. 1: Dit traject loopt: er worden twee locaties voor een 'stand alone' toegankelijk toilet onderzocht. Het streven is om deze met een sluitende exploitatie, zonder aanvullende middelen te realiseren. Dus ook geen middelen vanuit deze agenda. In aanvulling daarop zal meegewerkt worden wanneer een initiatief van (horeca)ondernemers in de binnenstad

4 Zie voor het actieplan <https://www.telmeemettaal.nl/wp-content/uploads/2019/03/Actieplan-Breda-2019-2021.pdf>

gericht op het realiseren van een toilet / service winkel. In een eerder stadium heeft de Horeca zich bereid verklaard om hierover mee te denken en mede naar financiering te zoeken.

Daarnaast gaan we het beschikbaar stellen van semi-openbare toiletten in de hele gemeente promoten. Dit zijn toiletten in winkels, supermarkten, tankstations en horeca. Ondernemers kunnen met een sticker op hun raam aangeven dat mensen hier naar het toilet kunnen, zonder dat zij verplicht zijn om wat te kopen of te gebruiken. Die toiletten worden opgenomen in de bestaande HogeNood-app die mensen kunnen raadplegen als ze op zoek zijn naar een toilet in de buurt.

Ad. 2: Op dit moment geen actie: Hoewel urgent, zal dit betrokken moeten worden bij een bredere aanpak van de inrichting van de binnenstad.

Ad. 3: Er is een overzicht waarin alle winkelstraten zijn meegenomen. Hierbij is zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande gidslijnen (gevels, lijngoten). Voorwaarden om een goed functionerende routegeleiding aan te kunnen brengen:

- voorlichting aan winkeliers en horecaondernemers waar de geleiding voor dient. Hierbij onderzoeken we of de zogenaamde 'Houd de lijn vrij' tegels ingezet kunnen worden. Het pictogram op die tegel laat eenvoudig zien waar de routegeleiding voor dient
- toezicht en handhaving op terrasvergunningen, reclame-uitingen en geparkeerde fietsen
- ook bij het verlenen van (terras)vergunningen zal de aanwezigheid van de routegeleiding meegenomen moeten worden, zodat deze niet door terrasstoelen of reclameborden wordt geblokkeerd
- blijvende aandacht voor onderhoud en instandhouding van de routegeleiding. Bv. toezicht bij het leggen van kabels en leidingen, zodat de routegeleiding op de juiste wijze wordt teruggelegd.

Ad. 4: Op basis van een eerdere verkenning kan

deze aangelegd worden.

Ad. 5: Hierop wordt binnen deze agenda geen actie ondernomen. In de binnenstad zijn al stratenmakers actief die na een melding herstelwerkzaamheden verrichten.

6. Meer bankjes in de stad

Zowel bij de inventarisatie van de top 5 toegankelijkheidsaspecten voor de binnenstad, als bij de campagne Wonen met gemak en bijeenkomsten in het voortraject is aandacht gevraagd voor meer rustplekken: bankjes in de stad.

De Richtlijn Toegankelijkheid van CROW (2014) schrijft voor om in winkelgebieden, maar ook in dorpen en wijken voldoende rustmogelijkheden te hebben. Het gaat hier dan om een rustmogelijkheid waar mensen niet verplicht zijn een consumptie te nemen.

In de hele binnenstad is geïnventariseerd waar de banken zouden moeten staan. Er is niet altijd een mogelijkheid om ook daadwerkelijk banken te plaatsen omdat sommige straten en pleinen vol staan met terrasmeubilair. In de woonwijken gelden andere normen en zijn er ook minder beperkingen.

Aandachtspunten voor het plaatsen van extra banken in de binnenstad:

- In het verleden zijn veel banken uit de binnenstad verwijderd, wegens overlast (jongeren/ zwervers). Als er nieuwe banken geplaatst gaan worden zal dat in overleg moeten gebeuren met de winkeliers en horecaondernemers
- Op sommige pleinen zal plaats gemaakt moeten

worden voor het plaatsen van banken: fietsnietjes verwijderen, minder terrasstoelen

- Banken kunnen niet voor de etalages geplaatst worden, wat betekent dat in sommige straten geen banken geplaatst kunnen worden

We willen het plaatsen van extra banken mogelijk maken en stellen voor om iedere 100-jarige (ca. 15 - 20 per jaar) een bankje 'cadeau te geven'.

7. Toegankelijk uitgaansleven en evenementen

Uit de werkbijeenkomsten die we georganiseerd hebben komen nadrukkelijk ook de onderwerpen toegankelijk uitgaansleven en toegankelijke evenementen naar voren. En dan niet alleen 'rolstoeltoegankelijk', maar ook toegankelijk voor mensen met andere beperkingen (of kwetsbaarheden). Bijvoorbeeld, licht psychiatrische (onzichtbare) beperkingen, autisme, angst en gedragsstoornissen en verhoogde prikkelgevoeligheid.

Voor dit onderwerp gaan we een werkgroep faciliteren. In die werkgroep brengen we ervaringsdeskundigen met verschillende achtergronden, beleidsambtenaren van de gemeente en vertegenwoordiging van horeca, uitgaansgelegenheden en evenementenorganisatoren samen. Dit met het doel om te onderzoeken wat mogelijk is. Hierbij denken we bijvoorbeeld ook aan de introductie van een "hulpkaart". Een kaart die beschrijft wat de onzichtbare beperking van de persoon is. Die ook informatie bevat waar een uitbater / exploitant rekening mee kan houden. En om ondernemers en organisatoren te inspireren om in hun aanbod meer rekening te houden met mensen met kwetsbaarheden. We

vragen Fameus om deze werkgroep te begeleiden. De werkgroep moet eind 2019 – begin 2020 met een advies komen.

Met betrekking tot de fysieke toegankelijkheid van evenementen zijn we al op dreef. Zie hiervoor de checklist die ontwikkeld is. We merken echter dat deze checklist (nog) niet veel gebruikt wordt. Daarom zullen we mogelijk maken dat, van alle evenementen die in Breda georganiseerd worden, er 25 'geschouwd' gaan worden. Hierbij zal in een voortijdig stadium door ervaringsdeskundigen met de organisator contact opgenomen worden om te zien wat er gedaan kan (moet) worden om het evenement toegankelijk te maken. De begeleiding hiervan vragen we aan Breda Gelijk. Daar waar (fysieke) maatregelen getroffen moeten worden, zal bekeken worden of de investering onder stringente voorwaarden (zoals afspraken over gedeeld gebruik bij meerdere evenementen) aanvullend gefinancierd kan worden.

8. Wonen met gemak

We zetten de activiteiten die ingebed zijn in Wonen met gemak voort. Met name het schouwen van openbare ruimte en openbare voorzieningen in de wijken en de projecten mentale toegankelijkheid van het Openbaar Vervoer worden vanuit deze agenda gefaciliteerd. En in samenwerking met Zorg voor Elkaar Breda zullen we(meer) mobiliteitsconsulenten werven en opleiden. Deze consulenten helpen mensen op weg door vragen te beantwoorden over het gebruik van het OV en de OV-chipkaart. Ook kunnen mobiliteitsconsulenten écht met iemand op pad gaan om in de praktijk uit te leggen

hoe bijvoorbeeld de (buurt)bus werkt. Voor de laatste twee onderdelen maken we gebruik van subsidie van de Regio West-Brabant. Binnen Wonen met gemak worden door Breda Gelijk mobiliteitsworkshops gegeven.

We bezien of het Wonen met gemak team ook een rol kan spelen in het vergroten van het aanbod van semi openbare toiletten zoals eerder omschreven.

9. Viering ACA in Breda

Breda heeft de Europese prijs Access City Award 2019 gewonnen. Dat is mede dank zij de inzet van vele ervaringsdeskundigen. Allemaal vrijwilligers. Wij hebben door deze prijs nationale en internationale aandacht voor onze aanpak gekregen. Maar we hebben deze waardering nog niet gevierd met de betrokkenen. Daar zullen we in 2019 in de week van de toegankelijkheid aandacht aan schenken: gelijk met de lancering van een Lokaal Toegankelijkheidsakkoord (zie verder).

In het kader van het vieren van ACA zullen we op 20 september 2019 een door de Europese Commissie georganiseerde netwerkbijeenkomst van steden die ooit een ACA hebben gewonnen in Breda hosten en (deels) faciliteren.

Rode draad binnen de diverse actiepunten is 'ontmoeten'. Dat kan in de openbare ruimte, op bankjes, in het uitgaansleven, maar ook op 'netwerkbijeenkomsten'. De deelnemers aan de werkbijeenkomsten die we georganiseerd hebben, vonden dit zeer waardevol. Zowel ervaringsdeskundigen en hun organisaties als de betrokken ambtenaren hebben de wens uitgesproken om elkaar vaker te

ontmoeten. Dat gaan we dan ook faciliteren.

10. Week van de toegankelijkheid

Ook in 2019 en 2020 zullen we aandacht besteden aan de landelijke 'Week van de toegankelijkheid' die in de eerste week van oktober plaats vindt. We sluiten aan bij bestaande activiteiten en agenderen nieuwe activiteiten / momenten in deze week (zie hiervoor). In 2017 vond de landelijke start van deze Week in Breda plaats; wij zijn in gesprek met Iederin om dit in 2019 of 2020 weer in Breda te laten plaatsvinden.

11. Platform

Het Platform Breda voor Iedereen; gastvrij en toegankelijk is in 2015 opgericht door het Toeristisch Fonds. Het is een netwerkorganisatie van Bredase organisaties en belangengroepen om de gastvrijheid van onze stad voor alle inwoners en bezoekers te bevorderen. Partners uit verschillende sectoren werken in dit platform samen aan een betere toegankelijkheid, uiteraard in nauwe samenwerking met de ervaringsdeskundige mensen met een fysieke en/of niet zichtbare beperking. Kern ervan is kennis en informatie-uitwisseling door netwerkbijeenkomsten, nieuwsbrieven, verzorgen van website en

facebook pagina en bewustwordingsactiviteiten. Voorbeelden daarvan zijn de actie "Breda doet mee", samen met de Commissie voor de Rechten van de Mens, het binnenhalen van de Europese Access City Award en het instellen van een toegankelijkheidsfonds. De komende jaren zal ook meer aandacht zijn voor betere informatie en de toegankelijkheid daarvan en over toegankelijke accommodaties en voorzieningen voor inkomende toeristen.

Met het platform maken we de volgende 'prestatieafspraken':

- Coördineren van de informatievoorziening over toegankelijke accommodaties en voorzieningen
- Jaarlijks vier nieuwsbrieven verzorgen en verspreiden binnen het netwerk
- Jaarlijks één bewustwordingsbijeenkomst organiseren met aandacht voor behaalde resultaten
- De website en facebook pagina 'Breda voor iedereen,....' in stand en actueel houden
- Meedenkend partner zijn in werkgroepen waar de expertise van het platform gewenst is

Met name voor acties gericht op inkomend toerisme zal het platform een beroep moeten doen op andere financieringsvormen.

12. Inzet Breda Gelijk en Zet

De organisaties Breda gelijk en Zet zijn waardevolle partners in het proces om Breda steeds toegankelijker te maken. Zij nemen deel aan de kerngroep van het 'Platform Breda voor iedereen, gastvrij en toegankelijk' en hun adviseurs zijn betrokken bij tal van deelonderwerpen. Naast de in deze notitie genoemde expliciete inzet van deze organisaties,

willen wij ze faciliteren om (beleids)adviezen te geven op onderwerpen die niet beschreven zijn, maar gedurende de komende periode actueel worden. Met deze uren wordt tevens hun deelname aan het platform gefaciliteerd.

Voor ervaringsdeskundigen die als vrijwilliger een bijdrage leveren aan de uitvoering van deze Vervolgagenda reserveren we een passende vrijwilligersvergoeding.

13. Lokaal akkoord VN verdrag Handicap

We merken dat met de inspanningen van de afgelopen jaren en de recente werkbijeenkomsten er steeds meer aandacht is voor het realiseren van een toegankelijk Bredase samenleving. Er begint een beweging op gang te komen. Ervaringsdeskundigen zijn blij een serieuze gesprekspartner te zijn. Niet alleen van de gemeente, maar ook van andere organisaties, ondernemingen en instituten. Verschillende partijen zijn zich bewust geworden dat ook zij zelf een rol hebben in dit toegankelijkheidsproces. Onder het motto 'het ijzer smeden als het heet is' willen we dit in een intentieverklaring / akkoord vastleggen. Daarom zullen we toewerken naar een 'Lokaal Toegankelijkheidsakkoord' dat we tijdens de Week van de toegankelijkheid in oktober aanstaande zullen ondertekenen. Alle partners die nodig zijn voor het toegankelijk(er) maken van Breda zullen we uitnodigen om dit akkoord te ondertekenen. En we leggen daarmee vast dat ze ook daadwerkelijk aan de slag gaan met het onderwerp. Ieder op het eigen terrein.

6. Begroting

		2019	2020
1	Aandacht voor toegankelijkheid bij ieder nieuw gemeentelijk plan	10.000	20.000
2	Bewustwordingscampagnes	8.500	8.900
3	Digitale en schriftelijke informatie	3.000	2.500
4	Training / voorlichting bejegening	10.000	8.500
5	Toegankelijke binnenstad	20.000	50.000
6	Meer bankjes in de stad	15.000	15.000
7	Toegankelijk uitgaansleven en evenementen (proceskosten en schouwen)	19.000	16.500
8	Wonen met gemak (onderdeel schouwen)	4.000	4.300
9	Vieren winnen Access City Award in Breda	10.000	
10	Week van de toegankelijkheid	14.500	9.500
11	Platform Breda voor iedereen, gastvrij en toegankelijk	20.000	20.000
12	Inzet Breda Gelijk en Zet	15.000	17.500
13	Lokaal Akkoord VN verdrag handicap	5.000	
	Projectenbudget / onvoorzien	13.500	10.000
	Laatste lichte schouwen en afronding activiteiten 2018	32.500	
	Reserve ten behoeve van actualiteiten		17.300
		200.000	200.000

Bijlage 1

Overzicht van actiepunten van de Bredase agenda toegankelijkheid 2017 - 2018: 'Breda, stad met onbeperkte mogelijkheden'.

1. Schouwen van gebouwen en openbare ruimte

Hieronder wordt verstaan het beoordelen van gebouwen op fysieke toegankelijkheid voor mensen met beperkingen. Er wordt tevens een (bouwkundig) advies gegeven. Dit advies is gebaseerd op het Internationaal Toegankelijkheids Symbool (ITS). Het plan voorziet in het schouwen van 200 gebouwen. Daarnaast worden gedurende de projectperiode 10 schouwen van de openbare ruimte voorzien. Hierbij worden wijken c.q. delen van wijken beoordeeld op diverse toegankelijkheidsaspecten en wordt aangesloten bij reeds bestaande praktijk.

2. Toegankelijkheidsfonds

Als impuls voor het verrichten van aanpassingen aan geschouwde niet gemeentelijke gebouwen zal voor de (mede) financiering van kleine aanpassingen een fonds ingericht worden.

3. Informatiepunt

Hier kunnen ondernemers en instellingen terecht met vragen over het verbeteren van hun toegankelijkheid.

4. Trainingen

Een dertigtal trainingen waarbij aandacht geschonken wordt aan bewustwording en inhoudelijke kennis bij diverse doelgroepen.

5. Toegankelijkheid van informatie

Het beoordelen van vijftientig digitale informatiedragers (websites, apps) van Bredase organisaties die een publieke functie hebben en het adviseren over verbeteringen.

6. Mobiliteit, verkeer en vervoer

Het opzetten van een 'mentaal vangnet' voor OV. Dit is een laagdrempelig, eenvoudig en toegankelijk systeem dat de 'huiverige' OV gebruiker kan gebruiken voor het plannen van een OV reis en waar ze op kunnen terugvallen, mochten er toch situaties ontstaan waar men zelf geen raad mee weet

7. Activiteiten en evenementen

Systematische aandacht voor toegankelijkheid van activiteiten en evenementen en beleidsmatige inbedding hiervan.

8. Week van de toegankelijkheid

De organisatie van diverse activiteiten gedurende deze week in oktober.

9. Awarenessdag

Het organiseren van een dag rond de Internationale dag voor mensen met een beperking (3 december) waarbij de tussentijdse resultaten van de hierboven genoemde acties aan een breed publiek gepresenteerd worden.

10. Monitoring

Aan de hand van het instrument Maatschappelijk Rendement wordt op een participatieve manier de maatschappelijke impact van bovengenoemde activiteiten gemeten.

Bijlage 2

Een overzicht van organisaties en beleidsterreinen betrokken bij het opstellen van deze notitie

Organisaties:

ABC Brabant

Voluit: Stichting belangenbehartiging alfabetisering ABC, is een stichting van en voor laaggeletterden in heel Nederland. ABC heeft 3 doelen: belangen behartigen, stimuleren en voorlichten en ontmoeten.

Breda Gelijk

De organisatie Breda Gelijk zet zich in voor mensen met alle soorten beperkingen en hun mantelzorgers. Wij willen onze stad inclusief maken. Daarmee bedoelen we dat iedereen gelijk is, erbij hoort en mee kan doen

FAMEUS

FAMEUS is het centrum voor herstel en ervaringsdeskundigheid in de regio Midden- en West-Brabant. FAMEUS vindt het belangrijk dat iedereen de mogelijkheid heeft om zijn eigen leven in te richten door te werken aan herstel, ontwikkeling en ont-plooiing, rekening houdend met de eigen fysieke, sociale en emotionele uitdagingen. Deze nieuwe kijk op gezondheid gaat over eigen regie, verantwoordelijkheid nemen, jezelf aanpassen en meedoen in de maatschappij. FAMEUS wil dat alle zorg en ondersteuning erop gericht is om mensen daarbij te helpen.

Hoor mij

Stichting Hoor mij is de belangenbehartiger voor iedereen met een gehoorandoening of taalontwikkelingsstoornis

IederIn

IederIn is een netwerk voor mensen met een beperking of chronische ziekte. Zij streeft naar een

samenleving waarin iedereen tot zijn recht komt. Mensen met een lichamelijke handicap, een verstandelijke beperking of chronische ziekte horen er volledig bij!

Koninklijke Horeca Nederland, afdeling Breda

Het bestuur van de afdeling Breda vertegenwoordigt de horecaondernemers die lid zijn van KHN. De bestuurders zijn de gesprekspartners voor de gemeente waar het gaat om horeca gerelateerde wetten en regels in de stad. Zij zorgen voor een goede relatie met het lokale bestuur en de ambtelijke organisatie en komen op voor de belangen van de lokale horeca.

Koninklijke Visio

Visio ondersteunt mensen met een visuele beperking bij het leven van een zo zelfstandig mogelijk bestaan, samen met de mensen om hen heen. Visio maakt meedoen mogelijk op alle levensgebieden.

Magazijn 076

Magazijn076 is een laagdrempelige werk- en ontmoetingsplek op het Koepelterrein in Breda voor mensen met autisme. Ze bieden een nieuw perspectief aan waarin mensen met autisme op een gelijkwaardige manier bijdragen aan onze sociale onderneming. Ze denken in mogelijkheden en doen dat samen met mensen met autisme en hun omgeving, maar ook met bedrijven en andere zakelijke partners.

MEE West-Brabant

MEE West-Brabant is dé expert voor mensen met een beperking en hun omgeving. Ze bieden informatie, advies en ondersteuning aan kinderen, jongeren en volwassenen met een lichamelijke, verstandelijke of zintuiglijke beperking, vorm van autisme, chronische ziekte, niet-aangeboren hersenletsel of psychische problematiek. MEE biedt cliëntondersteuning op alle levensgebieden: opvoeding

en ontwikkeling, samenleven en wonen, leren en werken, regelgeving en geldzaken, vrije tijd en sport, vrienden en relaties.

Onderling Sterk

Onderling Sterk maakt onderdeel uit van de Landelijke Federatie Belangenverenigingen; de LFB. Dit is de landelijke belangenorganisatie dóór en vóór mensen met een verstandelijke beperking. Ze komen op voor de belangen van mensen met een beperking en zijn daarmee gesprekspartners van beleidsmakers en politici.

Ondernemersfonds

De Stichting Ondernemersfonds Breda stelt zich tot doel om meer bezoekers aan de binnenstad van Breda te binden en de aantrekkelijkheid van de binnenstad te vergroten.

Platform Breda voor iedereen

Het Platform Breda voor iedereen, gastvrij en toegankelijk, is een samenwerkingsverband van ondernemers, horeca, hotels, zorgaanbieders, ervaringsdeskundigen en gemeente om het bezoek van mensen met beperkingen aan Breda makkelijker te maken.

Rollwithus

Stichting Rollwithus is een kleine maar gemotiveerde motor in de strijd tegen spierziekten en zenuwaandoeningen; waar mogelijk een stuwende kracht achter wetenschappelijk onderzoek en patiëntenzorg.

Seniorenraad Breda

De Seniorenraad Breda is een door het college aangestelde adviesraad die gevraagd en ongevraagd advies geeft over zaken die senioren aangaan.

SOVAK

SOVAK biedt wonen, werk, leren en activiteiten, behandeling en andere zorg aan mensen met een

(verstandelijke) beperking en andere kwetsbare groepen.

Stichting Zet

Zet is de verbindende schakel voor inclusie, participatie en sociale innovatie. Zet werkt aan maatschappelijke vraagstukken met een sociale component, voor een samenleving waarin iedereen meetelt en mee kan doen.

Beleidssterreinen:

Binnenstad
Communicatie
Economie
Erfgoed
Evenementen
Informatievoorziening
Interne dienstverlening
Laaggeletterdheid
Mobiliteit
Openbare ruimte
Publieksservice gemeente Breda
Spelen en leefomgeving
Stadsingenieurs
Stedenbouw
Toerisme
Vastgoedbeheer
Welstand
Wijkzaken

